

דיוק בשליחות – לפרשת שלח

בפרשת שלח מתואר אחד האירועים החמורים בתולדות עם ישראל, 'פרשת המרגלים'. אירוע זה השפיע רבות על בני ישראל, בודאי בשנותיהם הראשונות כעם. בעת חנייתם במדבר פארן שלח אותם משה לראות את ארץ ישראל. יש לציין כי משה לא שלח אנשים פשוטים, הוא שיגר למשימה חשובה זו את מנהיגי העם – נשיאי השבטים, כפי שכתוב בדברי הקב"ה בתחילת הפרשה: "שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן" (יג, ב), וכביאור רש"י על המילים 'כולם אנשים' (יג, ג) – "כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו".

שליחות חשובה ומוצדקת

הרמב"ן מתייחס בחיוב לשליחת המרגלים, וכותב: "... ישראל אמרו כדרך כל הבאים להילחם בארץ נכריה ששולחים לפניהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים ובשונם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפניהם הדרכים, כענין שנאמר (שופטים א, כד) 'הראנו נא את מבוא העיר', ושיתנו להם עצה באיזו עיר ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש את הארץ... וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות, וכן עשה עוד משה עצמו שנאמר (להלן כא, לב) 'וישלח משה לרגל את יעזר', וכן ביהושע בן נון (יהושע ב, א) 'שנים אנשים מרגלים', ועל כן היה טוב בעיני משה. כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס, אבל יצוה בנלחמים להיחלץ ולהישמר ולארום, כאשר בא הכתוב במלחמת העי (שם ח, ב) שהיתה על פי השם ובמקומות רבים. אז נמלך משה בשכינה, ונתן לו השם רשות ואמר לו 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען', וידעוה ויגידו לכם ועל פיהם תתיעצו בענין הכבוש".

משאנו מבינים כי שליחותם היתה חשובה ונצרכת, נשאלת השאלה, מה היה חטאם של המרגלים? מדוע אנשים חשובים, מנהיגי בני ישראל שתוארו בתחילת הפרשה באופן חיובי ונשלחו 'לתור את הארץ', שבים ממשימתם כ'מרגלים', וההתייחסות אליהם שלילית? והעונש שגורמים לבני ישראל בעקבות מעשיהם היה כה חמור, עד כדי שחז"ל אומרים: "מרגלים אין להם חלק לעולם הבא" (משנה סנהדרין י, ג).

חזקה שליח עושה שליחותו

מבאר רבי יצחק עראמה, בביאורו 'עקידת יצחק': "הוציאו עצמם מכלל מרגלים ונכנסו בכלל יועצים, ולזאת הסיבה חטאו מאוד...". רבי יצחק עראמה מבאר דבריו בדרך משל, לאדם השולח מישהו ומבקש ממנו שיבדוק עבורו בגד. הוא נותן לו דגשים: שיבדוק את טיב הבגד, את מידותיו וכמובן גם את מראהו. עוד מבקש ממנו שיבדוק את המחיר. מרבית השליחים יבצעו את שליחותם כראוי וישובו כשבפיהם תשובות, בהתאם לדגשים שקיבלו או השאלות שנשאלו. הם יעדכנו אודות פרטי הבגד, מידותיו והמחיר. אולם יש שליחים, שלאחר שיתארו את כל פרטי הבגד יוסיפו עוד פרט: **אבל מחירו יקר מאד**, הוא עולה כך וכך. המילה 'אבל' מוציאה אותו מגדר שליח, ומכניסה אותו לגדר של יועץ.

מבאר רבי יצחק עראמה, שהמרגלים הוסיפו מילה אחת שלא במקומה, הם אמרו "אָפֶס פִּי עַז הָעָם" (יג, כח). במילה 'אפס' הוציאו עצמם מכלל שליחים והכניסו עצמם לכלל יועצים.

קונספציה

פרשה זו מלמדת אותנו את הצורך להפריד בין עובדות ונתונים לבין המלצות ועצות. במילה 'אפס' יצרו המרגלים את מה שבימינו קוראים "קונספציה", ובכך היתה מעילה בשליחות. הם אמנם דיווחו אמת, אולם מילה זו באה להסביר את הדיווח מבלי שנתבקשו לכך. תפקידם היה למסור את הדיווח למשה רבנו, והוא אמור היה לעשות את המוטל עליו, בהתאם. אולם המילה "אפס" הסבירה לעם שאין ערך לטוב הארץ, שכן העם היושב על אדמתה עז ומי יודע אם יוכלו לנצחם במלחמה. המרגלים הפכו עצמם ליועצים, מבלי שנתבקשו בכך וזו היתה טעותם.

office@shaalti.co.il – לתגובות

להזמנת ההרצאה 'שבת חלום', בנייד – 052-9453811

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר.